

Art pedagogikaning zamonaviy ta'lim tizimidagi o'rni va ahamiyati

Xonzoda Toxirjon-qizi Raximova
Azima Kamolova
NamDPI

Annotatsiya: Mazkur maqolada art pedagogikaning zamonaviy ta'lim tizimidagi o'rni, pedagogik jarayondagi ahamiyati va bo'lajak pedagoglar tayyorlashdagi funksional imkoniyatlari ilmiy-tahliliy yondashuv asosida yoritilgan. Tadqiqot jarayonida art pedagogika tushunchasining mazmun-mohiyati, uning nazariy-metodik asoslari hamda ta'lim jarayonida shaxs rivojiga ta'sir etuvchi jihatlari tahlil qilingan. Shuningdek, maktab va oliy ta'lim muassasalari tajribasida art pedagogik yondashuvlardan foydalanishning amaliy mexanizmlari ochib berilgan. Maqolada O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilishga qaratilgan Prezident farmon va qarorlari asosida art pedagogikaning dolzarbligi asoslab berilgan hamda mualliflik xulosalari va amaliy tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: art pedagogika, zamonaviy ta'lim, ijodiy yondashuv, pedagogik kompetensiya, estetik tarbiya, shaxs rivoji, innovatsion ta'lim

The role and importance of art pedagogy in the modern education system

Khonzoda Tokhirjon-kizi Rakhimova
Azima Kamolova
NamSPI

Abstract: This article examines the role and significance of art pedagogy within the modern education system through a scientific and analytical perspective. The study explores the conceptual foundations of art pedagogy, its theoretical and methodological framework, and its influence on learners' personal development. Particular attention is given to the practical application of art-pedagogical approaches in general and higher education institutions. The relevance of the topic is substantiated based on the decrees and resolutions of the President of the Republic of Uzbekistan aimed at reforming and modernizing education. The article concludes with original scientific conclusions and practical recommendations formulated by the author.

Keywords: art pedagogy, modern education, creative approach, pedagogical competence, aesthetic education, personal development, innovative education

Bugungi globallashuv va axborotlashuv sharoitida ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri - shaxsni har tomonlama rivojlantirish, uning ijodiy va estetik tafakkurini shakllantirishdan iboratdir. An'anaviy bilim berishga yo'naltirilgan yondashuvlar zamonaviy jamiyat ehtiyojlarini to'liq qondira olmayotgani sababli ta'lim jarayonida innovatsion, shaxsga yo'naltirilgan va ijodiy metodlarni qo'llash zarurati tobora kuchaymoqda. Shu nuqtayi nazardan art pedagogika zamonaviy ta'lim tizimida muhim ilmiy-amaliy yo'nalish sifatida namoyon bo'lmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasini tubdan isloh qilishga qaratilgan Prezident farmon va qarorlarida ta'lim sifati, pedagog kadrlar tayyorlash, ijodiy fikrlaydigan shaxsni shakllantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, ta'lim jarayoniga innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish, talabalarning mustaqil va ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash ustuvor vazifa sifatida belgilangan [1]. Ushbu hujjatlarda ta'lim mazmunini boyitish, tarbiyaviy jarayonni estetik va madaniy komponentlar bilan uyg'unlashtirish zaruriyati qayd etiladi.

Shu jihatdan art pedagogika nafaqat o'quv jarayonini jonlantiruvchi vosita, balki shaxsning ichki dunyosini ochishga, uning emotsional-intellektual salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim pedagogik mexanizm sifatida dolzarb ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada art pedagogikaning zamonaviy ta'lim tizimidagi o'rni va ahamiyati ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilinadi.

Art pedagogika tushunchasi va uning nazariy-metodik asoslari

Art pedagogika pedagogika fanining nisbatan yangi, ammo tez rivojlanayotgan yo'nalishlaridan biri bo'lib, ta'lim va tarbiya jarayonida san'at vositalari orqali shaxsni rivojlantirishga qaratilgan tizimli yondashuvni anglatadi. Ushbu yo'nalishning markazida o'quvchining ichki kechinmalari, estetik idroki va ijodiy imkoniyatlari turadi.

Nazariy jihatdan art pedagogika psixologiya, estetika, pedagogika va san'atshunoslik fanlari kesishmasida shakllangan. U shaxsning rivojlanishida faqat intellektual omillar emas, balki emotsional va tasavvuriy jarayonlar ham muhim ekanligini e'tirof etadi. Art pedagogik yondashuvda bilim tayyor holatda berilmaydi, balki ijodiy faoliyat jarayonida o'zlashtiriladi.

Metodik nuqtayi nazardan art pedagogika turli san'at turlaridan - tasviriy san'at, musiqa, teatr, adabiyot, drammatizatsiya elementlaridan foydalanishni nazarda tutadi. Bu metodlar o'quvchilarning faolligini oshiradi, ta'lim jarayonini tabiiy va qiziqarli qiladi hamda bilimlarning mustahkam o'zlashtirilishiga xizmat qiladi [2].

Zamonaviy ta'lim tizimida art pedagogikaning funksiyalari

Zamonaviy ta'lim tizimida art pedagogika bir qator muhim funksiyalarni bajaradi. Avvalo, u ta'lim jarayonining gumanistik yo'nalishini kuchaytiradi. O'quvchi shaxs sifatida e'tirof etilib, uning his-tuyg'ulari, qiziqishlari va individual xususiyatlari hisobga olinadi.

Ikkinchidan, art pedagogika rivojlantiruvchi funksiyani bajaradi. San'at vositalari orqali ishlash o'quvchilarning tasavvurini kengaytiradi, ijodiy tafakkurni faollashtiradi va muammoli vaziyatlarga noodatiy yechim topish ko'nikmasini shakllantiradi.

Uchinchidan, art pedagogikaning tarbiyaviy funksiyasi alohida ahamiyatga ega. Estetik tarbiya orqali o'quvchilarda go'zallikka intilish, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat hissi kuchayadi. Bu esa shaxsning ma'naviy kamolotida muhim omil bo'lib xizmat qiladi [3].

Bo'lajak pedagoglar tayyorlash jarayonida art pedagogikaning ahamiyati

Bo'lajak pedagoglarni tayyorlash jarayonida art pedagogika alohida ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy o'qituvchi nafaqat fan bilimlariga ega bo'lishi, balki ijodiy fikrlaydigan, o'quvchilar bilan samarali muloqot qila oladigan shaxs bo'lishi lozim. Aynan art pedagogik yondashuvlar bu kompetensiyalarni shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Pedagogika yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar art pedagogik mashg'ulotlar orqali o'zlarining emotsional sezgirligini rivojlantiradi, sahna madaniyati, nutq ifodasi va ijodiy tashabbus ko'nikmalarini egallaydi. Bu esa ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi [4].

Shuningdek, art pedagogika bo'lajak o'qituvchilarda refleksiya, ya'ni o'z faoliyatini tahlil qilish va baholash ko'nikmasini shakllantiradi. Bu esa pedagogik mahoratni doimiy ravishda takomillashtirishga xizmat qiladi.

Maktab va oliy ta'lim muassasalari tajribasida art pedagogik yondashuvlardan foydalanish

Bugungi kunda maktab va oliy ta'lim muassasalarida art pedagogik yondashuvlardan foydalanish amaliy jihatdan tobora kengayib bormoqda. Dars jarayonida rolli o'yinlar, sahnalashtirish, ijodiy loyihalar, musiqiy va tasviriy faoliyat elementlaridan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini sezilarli darajada oshirmoqda.

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, art pedagogik yondashuv asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda o'quvchilar faolroq ishtirok etadi, o'z fikrini erkin ifoda etadi va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi [5]. Oliy ta'limda esa art pedagogika talabalarning mustaqil ijodiy izlanishlarini rag'batlantiruvchi muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, art pedagogika zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas tarkibiy qismi sifatida shaxsni har tomonlama rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. U ta'lim jarayonini insonparvarlashtirish, ijodiy faoliyatni faollashtirish va pedagogik samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Mualliflik nuqtayi nazariga ko'ra, art pedagogik yondashuvlarni ta'lim jarayoniga tizimli ravishda joriy etish pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshiradi hamda o'quvchilarning intellektual va ma'naviy salohiyatini uyg'un rivojlantirishga imkon

yaratadi. Amaliy tavsiya sifatida pedagogik ta'lim muassasalarida art pedagogika bo'yicha maxsus modullarni joriy etish, dars jarayonida san'at elementlaridan maqsadli foydalanishni kengaytirish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmon va qarorlari. Ta'lim sohasini rivojlantirishga oid hujjatlar to'plami. – Toshkent, 2020.
2. Abdullayeva M. Pedagogik innovatsiyalar va ijodiy ta'lim. – Toshkent: Fan, 2019.
3. Karimov B. Ta'lim jarayonida estetik tarbiya asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
4. Xolmatova S. Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda zamonaviy yondashuvlar. – Toshkent, 2021.
5. O'rinov A. Ta'limda ijodiy metodlar va ularning samaradorligi. – Toshkent, 2022.
6. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarorlari. Ta'limni modernizatsiya qilish masalalari. – Toshkent, 2021.
7. Kamolova, A. (2026). ПОДХОД STEAM: МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ЗДОРОВЬЯ УЧИТЕЛЕЙ НАРЯДУ С РАЗВИТИЕМ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ И КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ОБРАЗОВАНИИ. Научно-методический журнал Ta'lim va taraqqiyot, (2), 467-472.
8. Erkinova, M. M. Q., & Kamolova, A. O. (2026). Inklyuziv ta'limda pedagogik mahoratning o'rni va ahamiyati. Science and Education, 7(5), 152-156.
9. Kamolova, A. O., & Tursunaliyeva, M. U. B. Q. (2026). Inklyuziv ta'limning zamonaviy yondashuvlari. Science and Education, 7(5), 147-151.
10. Yuldashaliyeva, S., & Kamolova, A. O. Q. (2026). Inklyuziv ta'limda o'qituvchining roli va zamonaviy yondashuvlar. Science and Education, 7(5), 440-445.
11. Solijonova, M., & Kamolova, A. O. (2026). Amir Temur o'gitlarining tarbiyaviy ahamiyati. Science and Education, 7(5), 173-176.
12. Ashuratova, N. S. Q., Abdumuxtorov, A., & Kamolova, A. O. Q. (2026). Konstitutsiya: erkin va farovonlik hayot garovidir. Science and Education, 7(5), 405-409.
13. Kamolova, A. O. Q. (2026). Zamonaviy pedagogik mahoratning kasbiy faoliyatdagi ahamiyati. Science and Education, 7(5), 446-449.
14. Abdulmoniyeva, G. O. Q., & Kamolova, A. O. Q. (2026). Inklyuziv ta'limda pedagogik mahoratning o'rni. Science and Education, 7(5), 217-222.

15. Naimjonova, G., & Kamolova, A. O. Q. (2026). Bo 'lajak mutaxasislarda kasbiy va shaxsiy sifatlarni shakllantirishda amaliyotning o 'rni. *Science and Education*, 7(5), 177-181.

16. Vahobjonova, D., & Kamolova, A. O. Q. (2026). Inklyuziv ta'lim va zamonaviy ta'limning asosiy tamoyillari. *Science and Education*, 7(5), 188-192.